

SĂRBĂTOAREA TEATRULUI ROMÂNESC

Teatrul românesc întâmpină sărbătorește împlinirea unui veac și jumătate de când se iniția, în unul din saloanele Iașilor, un spectacol nespus de îndrăzneț. Pe fondul cîntecului bătrînesc și al jocului popular se desfășura în graiul poporului o reprezentație de teatru cult. Se concretiza astfel, într-un context de ambiții generale ale aceluia început de secol, un moment semnificativ din ceea ce avea să devină teatrul cult național. „Experiența”, dacă nu depășise, poate, prin ea însăși, dimensiunea unui eveniment local, purta în sensul ei generator de creație și în mobilul ei demonstrativ, valoarea crucialului. Limba română se vădea în stare și-și pretindea, ca atare, dreptul de a pătrunde cu fruntea sus și de a se manifesta ca instrument de puternică forță expresivă, în cîmpul poeziei și artei dramatice, în cultura modernă a țării și — prin originalitatea producțiilor ei — în cultura universală. Mai mult însă decît un act de afirmare artistică a cuvîntului românesc, inițiativa din 1816 era un fapt de luptă, iar satisfacția reușitei sale, dincolo de emoția estetică ce putuse stîrni, purta în embrion caracterul unei cuceriri pe un plan mult mai vast și mai bogat în semnificații și meniri, pe planul pe care începuse să se desfășoare însăși istoria nouă a poporului nostru, înaripat de gîndul afirmării și libertății naționale, ca și de gîndul dreptății și libertății sociale.

Incepea a se șterge de pe fața țării (încă multă vreme supusă unei întregi dominații străine) acea „destulă rușine” cu care Dinicu Golescu întâmpinase în străinătate observația că „națiunea română” e lipsită de un teatru propriu.

De atunci, animată de ceea ce Kogălniceanu punea la baza unei dezvoltări sănătoase a scenei românești pentru ca ea să devină „artă iar nu păpușerie” („o întregă abnegație de tot interes bănesc... un interes de slavă, dorul binelui și o mare hotărîre de a face jertfe

PJA 2314/12

însemnătoare”), ingenua înjghebare pe care o prăznuim a rodit an de an și a radiat arborescent pînă la momentul de nouă ecloziune în care se desfășoară astăzi actul artistic al teatrului nostru în propriii noștri ochi și ai întregii lumi.

Ne întoarcem privirile spre momentul primei rostiri a cuvîntului românesc pe scenă, în spiritul creator care animă, îndeobște, munca și construcția noastră de astăzi, în spiritul cuvintelor rostite de tovarășul Nicolae Ceaușescu, la încheierea vizitei în regiunea Hunedoara: „Cunoscînd istoria glorioasă a poporului nostru, luptele și sacrificiile înaintașilor noștri, strădaniile lor în perfecționarea creației materiale și spirituale învățăm să prețuim și să iubim mai mult, mai profund, cuceririle prezentului, să facem totul pentru a le dezvolta...”

În adevăr, tot ceea ce este esență și orientare fundamentală în moștenirea lăsată de marii înaintași, statul socialist continuă și fructifică în condițiile împlinirii visurilor lor — ale independenței, unității și suveranității naționale, în condițiile libertății și justiției sociale, ale dreptului și posibilității plenare de dezvoltare a personalității noastre umane.

Teatrul pus de ctitori alături de școală, ca instituție de îndreptare a moravurilor, de înălțare spirituală, dar și de tribună de luptă cetățenească, a devenit ceea ce visa Eminescu: „un institut de cultură a sufletului”, și se dezvoltă în zilele noastre în spiritul superioarelor funcții umanist transformatoare ale ideologiei marxist-leniniste.

Firește, perspectivele de dezvoltare a artei noastre scenice și a poeziei noastre dramatice, direcționate tradițional pe cele două fâgăse majore pe care s-a așezat clasică școală românească de teatru — fâgașul eroic („al faptelor virtuozose și iroicești ale celor mari și vrednici de laudă oameni...”) și cel al comediei, al lucidității critice și al umorului senin —, se completează cu tot ceea ce cultura universală a timpurilor de ieri și a vremurilor de astăzi oferă. Cu atît mai mult cu cît, nici la începuturile lui, teatrul nostru nu s-a păstrat în izolare, ci a primit și și-a apropiat, în spiritul său propriu, zestrea majoră a artei de pretutindeni, dăruind în același timp culturii de peste hotare — de la eleva lui Eliade și Aristia, Eufrosina Popescu-Marcolini, pînă la artiștii noștri de astăzi care citesc încă rînduri proaspete de apreciere superlativă în urma ultimelor turnee întreprinse — măsura originalității creatoare a geniului nostru național.

Închinînd paginile sale ample și complexe dezvoltări încercate de-a lungul deceniilor de teatrul românesc, revista noastră se face părtașă momentului festiv în care ne aflăm. Deopotrivă cu slujitorii și iubitorii teatrului de pe tot cuprinsul țării, sîntem încredințați că trecutul și marea tradiție spre care privim la acest popas jubiliar vor fi folosite pentru consolidarea și creșterea mai departe a cuceririlor artistice de care ne bucurăm. Ne însufletește pe acest drum, cuvîntul partidului: „...Cunoașterea acestor tradiții... ne obligă să muncim și mai bine pentru a consolida neconținut aceste cuceriri de preț ale poporului nostru, pentru a face mai luminos, mai strălucitor, chipul patriei noastre...”